

INSTITUTUL DE ISTORIE A RELIGIILOR ACADEMIA ROMÂNĂ

PROIECTE DE CERCETARE 2015

Posturi ocupate în prezent:

1 CS I – nebugetat.

4 CS III – 3 cu normă întreagă (din care 2 durată nedeterminată, cu 1 post transformat din CS III în CS II, și 1 post durată determinată) și 2 jumătăți de normă.

1 CS - durată nedeterminată (transformat din CS în CS III).

1 post administrativ-contabil

Membri ai Institutului:

Director: Acad. Prof. Dr. **Dan BERINDEI**

Membri:

1. **Dr. Eugen CIURTIN**, CS III (examen CS II în curs de confirmare) durată nedeterminată, membru și secretar al Consiliului științific al Institutului.
2. **Dr. Mirel BĂNICĂ**, CS (CS III în curs de confirmare, examen în septembrie 2014) durată nedeterminată.
3. **Dr. Andrei OIȘTEANU**, CS III jumătate de normă (durată determinată: octombrie 2013-septembrie 2015), membru al Consiliului științific al Institutului.
4. **Dr. Ionuț-Alexandru TUDORIE**, CS III jumătate de normă (durată determinată: octombrie 2013-septembrie 2015).
5. **Larisa ISPAS**, contabil-șef, durată nedeterminată.

Dr. **Eugen CIURTIN**

1. Istoria religiilor în spațiul public și învățământul românesc.

Vocația intrinsecă a Asociației Archaeus - Asociația Română de Istorie a Religiilor și ulterior a Institutului de Istorie a Religiilor este aceea de „a apăra și ilustra” disciplina careia i se consacră. Am avut ocazia să urmăresc îndeaproape deja în cursul acestui an evoluția percepției publice asupra obiectului disciplinei Institutului nostru, răspunzând de altfel invitațiilor de a corobora câteva dintre răspunsurile clasice ale istoriei religiilor în dezbaterile publice din România contemporană (vezi raportul de cercetare individual corespunzător anului 2014, care cuprinde mai multe dezbateri publice cu actorii cei mai semnificativi din spațiul teologic, academic și universitar și al societății civile, mese rotunde, precum și articole în presa culturală sau cotidiană). În prezent, în contextul dezbaterii tot mai accentuate privitoare la statutul (inclusiv constituțional) al „orei de religie”. Ca întotdeauna, educația religioasă, pluralitatea religioasă, toleranța civică și în general prezența academică și culturală a trăsăturilor asociate îndeobște domeniului „religie” au de câștigat cunoscând rezultatele, sursele și metodele istoriei religiilor. Ne aflăm de altfel într-o perioadă în care realizarea unui proiect colectiv major – un **Manual de Istoria religiilor** pentru ciclul secundar ca alternativă la manualele de religie actuale – a

fost încurajată de majoritatea colegilor cu care am purtat discuții, fie ei cadre universitare, cercetători, intelectuali publici, etc. Evident, prezența în dezbaterile publice a portretului disciplinei, în acord cu recomandările directorilor Institutului, dl Prof. Andrei Pleșu și dl Acad. Dan Berindei, poate avea foarte mult de câștigat pentru chiar sensul fondării, existenței și perspectivelor viitoare ale Institutului.

2. Seisme ale lui Buddha în istoria religioasă a Asiei.

Ceea ce la fondarea Institutului nostru se contura (de altfel calificat) ca fiind o cercetare multianuală într-un teritoriu nedefinițat, ale cărei armonice atingeau deja majoritatea problemelor fundamentale ale disciplinei și fiind astfel susceptibilă să configureze un volum de sine-stătător, s-a dovedit a proiecta o veritabilă istorie a buddhismului pentru un mileniu și jumătate și o geografie mai extinsă decât a Europei, singura istorie transversală care poate justifica expansiunea și diferențierea acelor “școli”, liniamente monastice/fraternități (*nikāya*) care aveau să confere în premieră un sens asiatic Asiei. Ipotezele, tatonările, confirmările și descoperirile precedente (vezi stadiile anterioare ale proiectului, mai ales 2012) conduc la o rescriere completă a unor porțiuni însemnate din istoria comparată a religiilor indiene, întrucât în 2013-2015 sunt luate în considerare, pentru a rotunji întregul, raporturile cu gândirea vedică, upanișadică, puranică și hinduistă, pe de o parte; contrastul cu religiile jaina și *ājīvika*, pe de alta. NB: referințe și citări suplimentare în lista de publicații 2014.

Subproiect internațional (început în 2013, se încheie în 2015).

Participare în programul **Soulless Matter, Seats of Energy. Metals, Gems and Minerals in South Asian Religions and Culture** al Universității din Chester (UK). Programul se va încheia la 15 decembrie 2014 și se va solda în 2015 cu un capitol **NON-VIOLENCE SUPREME: EARTHQUAKES AS ALL-PERVADING AHIMŚĀ IN SOUTH ASIAN RELIGIONS** într-un volum editat de Prof. Dr Fabrizio FERRARI (University of Chester) și Dr Thomas DÄHNHARDT (Universitatea Ca’ Foscari, Venezia) și angajat de editura Equinox (Londra). Primul volum al seriei a apărut în 2013, alte două dunt programate pentru 2015:

<http://www.equinoxpub.com/equinox/books/showbook.asp?bkid=543&keyword=>

3. Rasendracūḍāmaṇi: alchimie, yoga, istoria religiilor Indiei.

Proiect în desfășurare (a debutat în 2014).

Tratatul iatro-chimic medieval *Rasendracūḍāmaṇi*, unul dintre cele mai dificile texte tehnice sanscrite, reflectă un stadiu exemplar al confluenței practicilor religioase reunite sub numele de “hinduism”, determinant pentru India pre-modernă (înainte de invaziile mughală sau britanică, factori profund perturbatori) a secolului al XIII-lea. În același timp, acest *cūḍāmaṇi* (“joyau de diademe” sau “jewel-crest”), numit cu un termen tehnic larg răspândit pentru supremație și dedicat mercurului (*rasa*), este cel mai copios și semnificativ tratat iatro-chimic și/sau alchimic sud-asiatic (aparținător de genul religios și ayurvedic numit, și tocmai de aceea, *rasasāstra*). *Rasendracūḍāmaṇi* – ca primă ediție critică și traducere integrală într-o limbă occidentală – este proiectul cel mai semnificativ dintre cele neîncheiate de Arion Roșu (1924-2007) și continuate de prezentul cercetător (din 1996). Cercetările preliminare de echipă (vezi *infra*) au arătat că stadiul în care Arion Roșu a lăsat

acest manuscris, la începutul anilor 2000, nu este suficient pentru o publicare ca atare: munca trebuie continuată. El însuși a descoperit un manuscris suplimentar care permite ameliorarea ediției critice sanscrite la care a lucrat practic trei decenii, care însă nu este nici ea încheiată. Împreună cu colegii seniori cu care colaborez (în Europa și USA) am convenit că este necesar un travaliu de echipă intensiv și de cea mai bună calitate pentru ca volumul care ar putea rezulta să fie demn de extrema rigoare a lui Arion Roșu. De altfel, modelul cel mai apropiat ă acest caz este fragmentul editat, tradus, adnotat, comentat și publicat în *Festschrift Staal* (1997) : « À propos de rapports entre Rasaśāstra et Tantra. Étude sur un fragment du *Rasendracūdāmaṇi* », in Dick VAN DER MEIJ (eds.), *India and Beyond. Essays in honour of Frits Staal*, London-New York : Routledge, 1997, pp. 408–438, în contrast semnificativ cu alte porțiuni ale textului sanscrit, nu mai puțin dificile. Spre deosebire însă de ceilalți indianiști implicați (în Europa și SUA), beneficiaz de partea semnificativă a bibliotecii alchimice adnotate a lui Arion Roșu, de fișele de lectură, însemnările și schițelor sale precedente întâlnirii noastre, precum și de ședințele de lucru desfășurate la Versailles. Proiectul este supervizat de profesorii Dominik WUJASTYK (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Viena) și David Gordon WHITE (J. F. Rowny Professor of Comparative Religion, University of California, Santa Barbara), cei doi savanți principali specialiști la nivel internațional în yoga, medicina și alchimia indiană medievală, care l-au cunoscut îndeaproape pe indianistul Arion Roșu (de la a cărui naștere s-au împlinit 90 de ani), au cunoscut îndeaproape geneza acestui cercetări, au studiat îndeaproape textele sanscrite similare și au sugerat deja (și) realizarea unei ediții/traduceri în limba engleză, pentru Sir Wellcome Series editată (prin grija lui Dominik Wujastyk) de Brill. Pentru sumarul tratatului, în traducerea lui Arion Roșu, cu indicarea numărului de *śloka*, vezi https://www.academia.edu/5908084/Arion_RO_U_Sri_Hari_Sri_Somadeva_-_Rasendracu_ama_i_Unpublished_Sanskrit_edition_and_French_translation

4. Cu ocazia **bicentenarului** celei mai vechi **Catedre de limbă sanscrită din Europa (1814/1815)**, care va avea loc în 2015, am fost invitat să particip în cadrul proiectului reunind principalii sanscritiști și istorici ai indianisticii europeni cu subproiectul **Eugène Burnouf, élève et successeur** al celui care a fost primul profesor de sanscrită în Europa, **Antoine de Chézy**, de altfel în continuarea proiectelor de cercetare mai vechi, unele dintre ele încheiate încă înainte de fondarea Institutului. Proiectul este coordonat la Paris de Profesorii Nalini Balbir, Pierre-Sylvain Filliozat și Georges-Jean Pinault, instituțiile participante fiind **École Pratique des Hautes Études, Académie des Inscriptions et Belles-Lettres** și **Bibliothèque Nationale**.

5. Responsabil al proiectelor editoriale curente ale Institutului (vezi lista de publicații, în pregătire). Vezi și raportul dlui Dr. Andrei Oișteanu.

Dr. Mirel BĂNICĂ

Denumirea programului principal de cercetare:

Forme și identități religioase în România după 1990. Transformare și schimbare

Scop: cartografierea și identificarea selectivă, din perspectivă socio-antropologică, a principalelor forme de expresie a faptului religios.

Decriptarea mecanismelor de construcție a identității religioase

Practici religioase ale grupurilor etnice minoritare.

Racordarea documentației și metodelor de cercetare autohtone la peisajul european și internațional. Publicarea în reviste de specialitate de prestigiu, din România și străinătate.

Crearea de echipe mixte de cercetători (antropologi, etnologi, sociologi, lingviști) interesați de subiect.

Organizarea de colocvii și workshopuri pe teme conexe.

Rezultate scontate: o cunoaștere cât mai exactă a peisajului religios al României după 1990, a transformărilor în curs ale acestuia.

Înțelegerea faptului religios contemporan.

Prezentarea modului de formare și de propagare a fundamentalismelor religioase.

Acordarea de expertiză de specialitate instituțiilor oficiale interesate și mass-media.

Mod de valorificare cunoștințe:

Realizarea de articole și monografii parțiale, orientate după direcțiile de cercetare deja existente în cadrul Institutului.

Redactarea unei lucrări de specialitate (cărți) dedicate practicii pelerinajului, apariție la o editură de prestigiu din România. (realizat)

Publicarea de articole, interviuri, participarea la emisiuni radio și TV dedicate subiectului.

Durata: 1-5 ani

Proiecte de cercetare propuse în acest program: a se vedea mai jos *proiectul nr.1*, intitulat “Practica pelerinajelor și construcția imaginii publice a Bisericii Ortodoxe Române după 1990” (finalizat), *proiectul nr.2* “Religie populară: autoritate și reprezentare” și *proiectul nr.3 Antropologia religiei Roma. Tradiție, practică, adaptare*

Proiectul numărul 1 **Practica pelerinajelor și construcția imaginii publice a Bisericii Ortodoxe Române după 1990 (finalizat, mai 2014)**

Proiectul numărul 2 **Religie populară: autoritate și reprezentare.**

Termen de realizare: ianuarie 2016.

Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: subiect important pentru înțelegerea secularizării și răspunsului dat acesteia de către societățile moderne. Constatăm o diminuare a formelor de religiozitate colectivă (participarea constantă la liturghia duminicală este de 8-11%, la fel ca țările Europei Occidentale), dublată de o scădere dramatică a folclorului religios tradițional, ultimele resurse rurale fiind epuizate. În același timp, asistăm la resurgența pelerinajelor, ca formă de religiozitate populară, multiplicarea manifestărilor tip “new-age ortodox”, mai ales prin intermediul Internetului, dar și o anumită opoziție, vizibilă, la adresa ierarhiei și ordinii religioase specifică Bisericii Oficiale (a se vedea cazurile legate de memoria comunismului și “sfinții *închisorilor*”).

Sociologia clasică are dese referințe la folclor, supersitiție religioasă, cunoscând un moment de maximă intensitate sfârșitul anilor 1970. Astăzi, problematica revine în forță, datorită faptului că locul și conținutul religios al societăților europene a suferit schimbări majore în ultimele decenii, problema fundamentală continuând să rămână conflictul de autoritate dintre bisericile “oficiale” și noile forme de religiozitate din cadrul acestora.

Scop: înțelegerea religiei populare în contextul schimbărilor din societatea românească și europeană, a câmpului semantic al noțiunii. Identificarea convergențelor dintre istorie, sociologie și etnologie în studiul religiei populare.

Studiu de caz: pelerinajul, ca religie populară și răspuns “oficial” al unei Bisericii care caută să se adapteze la modernitate. Tensiuni și acomodări între practica religioasă oficială impusă de Biserica Ortodoxă și practica pelerinilor. Vocea pelerinilor versus vocea oficială a ierahiei.

Material și metode de lucru:

Monitorizare media, site-uri Internet cu tematică religioasă.

Realizarea de interviuri structurate și semi-structurate cu participanți la pelerinaje.

Cercetare teoretică (Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Centrală Universitară București)

Cercetare Arhive Institut de Etnografie și Folclor, Academia Română, Arhivele Naționale, Fondul Ministerul Cultelor și Culturii.

Colaboratori în țară:

Facultatea de Filosofie și Științe Social Politice, Universitatea din Iași.

Centrul “Inter”(Studii interconfesionale și religioase) Universitatea “Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca.

Institutul “Arhiva de Folclor a Academiei Române”, Cluj-Napoca.

Colaboratori în străinătate: Centre d’études sociologiques et politiques Raymond Aron, EHESS, Paris, Prof. Danièle Hervieu-Léger, director de studii.

Proiectul nr.3 Antropologia religiei Roma. Tradiție, practică, adaptare

Termen de realizare: ianuarie 2018

Obiective principale:

Redactarea unei lucrări de antropologie, dedicată practicilor, credințelor și obiceiurilor legate de religie a populației roma care revendică apartenența la cultul ortodox majoritar. În cea de a doua etapă, constituirea unui corpus de interviuri, plus o arhivă foto-video digitală a experienței religioase contemporane roma.

Starea de fapt:

Ultimii 20 de ani au marcat o preocupare crescândă cu privire la antropologia roma (viața cotidiană, condiția familiei și a femeii, migrație etc). Lipsesc însă în mod paradoxal tocmai cercetări fundamentale legate de practicile religioase, dincolo de studii punctuale prezentate

în cadrul a numeroase colocvii și conferințe naționale și internaționale. Cercetarea de referință continuă să rămână cea aparținând lui Elwood B.Trigg, *The Magic and Religion of the Gypsies*- 1973) și articolele etnologului sovietic V.I. Sanarov (anii 1970). La orizontul anilor 2000 au apărut o serie de studii dedicate convertirii roma la cultele neoprotestante și impactului conversiunii asupra comunității prin antropologii itinerante (Marc Bordigoni, 2001), dublate de cercetări etnologice asupra marilor reuniuni cum ar fi cea de la Saintes Maries de la Mer (Camargues). În spațiul românesc, trebuie menționate lucrările teoretice ale dnei Delia Grigore asupra reprezentarilor sacralului și imaginarului religios al romilor (2001). Biserica Ortodoxă nu se arată pentru moment interesată de acest subiect de studiu, în ciuda numărului de practicanți roma pe care-i numără în rândurile sale.

Descrierea proiectului:

Proiectul cuprinde trei părți principale:

1. Cercetare teoretică (arhive folclor și bibliotecă)
2. Cercetare propriu-zisă de teren
3. Asamblare date plus redactare studiu și articole conexe

Cercetarea teoretică se va desfășura la Biblioteca Centrală Universitară, Biblioteca Academiei Române, Institutul de Etnografie și Folclor al Academiei Române. Funcție de finanțare obținută în viitor, cercetarea de teren are în vedere marile pelerinaje religioase de la Iași, București, Prislop, reuniunile mariale (luna august) de la Mănăstirea Nicula, Curtea de Argeș, Costești. Vor urma apoi cercetări de teren în parohii ortodoxe care ființează în localități cu majoritate roma (Toflea, Galați, Ciurea și Grajduri, Iași).

Colaborări în țară:

Facultatea de Filosofie și Științe Social Politice, Departament de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din Iași.

Colaborări în străinătate:

Institutul de Studii Globale (Global Studies Institute), Universitatea din Geneva.

Dr. Andrei OIȘTEANU

Voi continua proiectele de cercetare mai vechi, dar voi aborda și subiecte noi de cercetare, după cum urmează:

1). «SEXUALITATE SI SOCIETATE. ISTORIE, RELIGIE ȘI LITERATURA»

TERMEN DE REALIZARE : 1 ianuarie 2015 – 1 septembrie 2015.

STADIUL ACTUAL AL CUNOȘTINȚELOR ÎN DOMENIUL RESPECTIV :

Este un domeniu foarte puțin cercetat și analizat la nivel național. Practic este un subiect tabu. În schimb este o temă foarte bine documentată în literatura de specialitate internațională.

SCOP : Tratarea unui subiect delicat și prea adesea tabuizat de o societate conservatoare și pudibondă, din cauza abordării lui dintr-o perspectivă excesiv moralizatoare și nu dintr-o perspectivă științifică (istorie a religiilor, istorie a culturii, istorie a mentalităților, antropologie culturală, etnologie, folclor etc).

MATERIAL ȘI METODE DE LUCRU : Este vorba despre o cercetare inter- și multi-disciplinară, care presupune “recitirea” istoriografiei și a literaturii *fiction* și *non-fiction* din spațiul carpato-dunărean, precum și o cercetare a surselor etnologice, istorico-religioase și istorico-literare referitoare la tema tratată. Abordarea comparată cu culturile din spațiul european și cel asiatic este obligatorie.

CERCETAREA VA CUPRINDE MAI MULTE DIRECTII:

- Problema sexualității în cultura română arhaică, tradițională, premodernă și modernă;

- “Recitirea” din perspectiva acestei teme a scrierilor redactate de călătorii străini în Țările Române;

- Contribuția unor savanți români care au studiat această temă din perspectiva folclorului magic și religios și din perspectivă sociologică și istorico-religioasă (Sim. Fl. Marian, Elena Sevastos, Moses Gaster, Lazăr Șăineanu, Tudor Pamfile, I.-A. Candrea, Gh. Pavelescu, Nicolae Lăbușcă, Petru Caraman, Dimitrie Gusti și alți membrii ai “Școlii sociologice de la București” etc.);

- Contribuția unor importanți savanți români, orientaliști și istorici ai religiilor, la tema în discuție (Dimitrie Cantemir, Moses Gaster, Mircea Eliade, Arion Roșu, Ioan Petru Culianu, Moshe Idel etc.);

- Prezentarea și analizarea interdicțiilor sexuale în literatura religioasă din Țările Române, începând cu *Pravilele* de la jumătatea secolului al XVII-lea și scrierile bisericești ale lui Antim Ivireanul (*Didahii*), Mitropolitul Ungrovlahiei, care a forjat la începutul secolului al XVIII-lea o adevărată “teologie a păcatului”;

- Se va analiza modul în care, în diferite faze ale istoriei culturii și civilizației românești, sexualitatea și-a jucat rolul său, modul în care s-a evidențiat dominația bărbatului în cadrul unei societăți “androcrație” (*falocrație, machoismul, misoginismul*, discriminarea femeii, nașterea la sfârșitul secolului al XIX-lea a Mișcării feministe etc.), modul în care, de la suveran la boier, de la suzeran la ocupant, de la beizadea la stareț, de la cuceritor la oaspete, de la vătaf la naș și de la arendaș la patron, bărbatul a abuzat mereu de femeie. Modelul primordial pare a fi – *mutatis mutandis* – cel propus de Charles Darwin (*On the Origin of Species*, 1859) și preluat de Sigmund Freud (*Totem und Taboo*, 1913) privind organizarea haitelor de animale: mereu apare un mascul dominator, un *mascul alpha*, care are drepturi și privilegii, inclusiv sexuale, asupra haitei. Până vine un „lup tânăr“, îl învinge și îi ia locul. Va fi analizat modul în care acest tip gregar de organizare – schimbându-și doar formele de manifestare – a supraviețuit tenace în societățile umane, cu exemple relevante din cultura tradițională, din istoria religiilor și a mentalităților;

- Va fi un studiu de *antropologie sexuală*, în care vor fi analizate arhaice cutume și credințe sexuale (*ius primae noctis, le droit de cuissage*, deflorarea rituală, *vagina dentata*, probarea în fața comunității a potenței masculine, simbolistica sexuală a puterii, utilizarea violului colectiv ca armă psihologică și biologică etc.), dar și subiecte precum simbolistica

magico-rituală a sângelui vaginal (himenal, menstrual, placentar), asimetria referitoare la *cultul virilității băieților* versus *cultul castității fetelor*, celebrarea rituală a virginității miresei, dar și sancționarea rituală a miresei nevirgine, simbolistica sexuală a locuinței tradiționale românești, simbolistica sexuală a părului, sexualitatea limbajului și „castrarea” dicționarelor, procesele intentate autorilor de literatură „pornografică” în secolele XIX și XX ș.a.m.d.;

REZULTATE SCONTATE ȘI VALORIFICAREA LOR: Deschiderea unui domeniu nou și important de cercetare, relativ ignorat de savanții români și tabuizat de-a lungul secolelor. Rezultatele cercetării vor face obiectul unor studii de istorie a religiilor și mentalităților, care vor fi publicate în reviste academice și culturale. De asemenea, voi prezenta conferințe universitare pe această temă. Din cercetarea vizuală a subiectului va rezulta un volum ilustrat, care este deja contractat pentru sfârșitul anului 2015 cu Editura Polirom din Iași, cu titlul de lucru *Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură*. Așa cum am făcut-o și anterior (vezi studiul “*Ius primae noctis?: The Wedding Godfather and Some Archaic Sexual Customs in Romanian Traditional Culture*”, în “*Archaeus. Studies in the History of Religions*”, Institute for History of Religions, Romanian Academy, Bucharest, vol XVI, 2012, pp. 137-161), voi publica în 2015 un capitol nou în *Archaeus* și altul în *Sudia Asiatica* (probabil capitolul: “«Dreptul» sexual al șahului, al sultanului și al hanului”).

COLABORĂRI ÎN ȚARĂ ȘI STRĂINĂTATE: Biblioteca Academiei Române, Muzeul Național al Literaturii Române (arhiva) ; Muzeul Național de Artă al României, Institutul Cultural Român ; New Europe College ; dr. Eugen Ciurtin (cercetător la Institutul de Istorie a Religiilor, Departamentul de studii indiene), dr. Mihaela Timuș (cercetător la Institutul de Istorie a Religiilor, Departamentul de studii iraniene), dr. Mirel Bănică (cercetător la Institutul de Istorie a Religiilor, Departamentul Religie și modernitate), dr. Constanța Vintilă-Ghițulescu (cercetător Institutul de Istorie “Nicolae Iorga”), dr. Violeta Barbu (cercetător Institutul de Istorie “Nicolae Iorga”); dr. Alexandru Ofrim (cercetător Institutul de Istorie “Nicolae Iorga”), dr. Mircea Angheliescu (profesor la Universitatea din București); dr. Vlad Alexandrescu (profesor la Universitatea din București), dr. Lucia Ofrim (profesor antropologie culturală la Universitatea din București), dr. Liviu Pilat (conferențiar Universitatea “Al.I. Cuza” din Iași), dr. Delia Grigore (antropolog cultural, specialistă în civilizația și cultura romilor), dr. Vasile Ionescu (sociolog, specialist în civilizația și cultura romilor); dr. Măriuca Stanciu (șef departament Biblioteca Academiei Române); prof. dr. Moshe Idel (Hebrew University of Jerusalem, *Department of Jewish Mysticism*); prof. dr. Mac Linscott-Ricketts (USA), prof. dr. Giovanni Casadio (profesor de istorie a religiilor, Università degli Studi di Salerno).

2). EVREI ȘI CREȘTINI ÎN ROMÂNIA ȘI EUROPA

Fiind membru în Consiliul Științific al *Centrului de Studii Ebraice* (Universitatea din București), am organizat împreună cu colegii mei, pe 23-24 mai 2013, simpozionul internațional *TO BE OR NOT TO BE A JEW: Problems on Converting to and Renouncing Judaism*. Simpozionul a avut ca parteneri *Institutul de Istorie a Religiilor* și *Colegiul Noua Europă* (în sediul căruia s-a desfășurat conferința internațională). Recent, editura

Universității din București și-a manifestat dorința să publice la începutul anului 2015 un volum cu lucrările acestui simpozion. Voi participa la acest volum cu studiul “Jews, Christians and Muslims: Religious Conversions and Theological Disputations in Medieval Europe” (pornind de la un studiu mai vechi, publicat de mine în “Archaeus. Studies in the History of Religions”, vol. XIII, 2009). Volumul va fi coordonat de reprezentanți ai *Centrului de Studii Ebraice* (Andrei Cornea și Măriuca Stanciu).

Rezultatele acestui studiu le voi insera în materia de curs pe care îl țin la Universitatea București, la programul de master “Cultură și civilizație ebraică”, în cadrul *Centrului de Studii Ebraice*. Cursul pe care îl țin în fiecare an se intitulează ***Istoria și morfologia antisemitismului: Imaginea evreului în cultura română și europeană.***

De asemenea, voi încerca să organizez (împreună cu colegii mei de la Universitatea din București) simpozionul anual internațional (mai 2015) tot împreună cu *Institutul de Istorie a Religiiilor* ca partener.

Voi participa, de asemenea, la un colocviu româno-israelian organizat de *Universitatea din Tel Aviv* și de *Asociația Mondială a Evreilor Originari din România* cu titlul *Contribuția evreilor la cultura română*, la Tel Aviv, în primăvara 2015 (vezi mai jos).

CARTI DE AUTOR CARE URMEAZA SA FIE PREGATITE SI PUBLICATE IN PERIOADA OCTOMBRIE 2013 – OCTOMBRIE 2014

1) Andrei Oișteanu, ***Sexualitate și societate. Istorie, religie și literatură***, Ed. Polirom, Iași, toamna anului 2015, în cadrul “Seriei de autor A. Oișteanu”, vol. 7.

PARTICIPARI LA REUNIUNI STIINTIFICE NAȚIONALE ȘI INTERNATIONALE

– Organizarea și participarea la conferința internațională organizată de *Centrul de Studii Ebraice* (Facultatea de Litere, Universitatea din București), Parteneri: *Institutul de Istorie a Religiiilor*, Sediul: *New Europe College. Institut for Advanced Studies*, luna mai 2015.

– Participarea la colocviul româno-israelian organizat de *Universitatea din Tel Aviv* și de *Asociația Mondială a Evreilor Originari din România* cu titlul *Contribuția evreilor la cultura română*, Tel Aviv, primăvara 2015. Scopul colocviului este de a organiza câteva săli ale *Muzeului Evreilor Originari din România*, existent în orașelul Rosh Pina, întemeiat de evrei din Moinești în 1882.

ALTE ACTIVITATI STIINTIFICE, UNIVERSITARE SI EDITORIALE PE CARE LE VOI DESFASURA IN 2015

– Membru al *Asociației de Studii Orientale* din România (din 1984), al *Uniunii Scriitorilor* din România (din 1990), al *International Union of Anthropological and Ethnological Sciences* (din 1988), al *Asociației Române de Istorie a Religiiilor* (din 1999);
– Președintele *Asociației Române de Istorie a Religiiilor* (din 2001)
– Membru în Comitetul educațional al *Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România “Elie Wiesel”* (din 2011).

- Conferențiar la Universitatea din București, *Centrul de Studii Ebraice*, programul de masterat “Cultura și civilizația ebraică”, predând cursul “Istoria și morfologia antisemitismului: Imaginea evreului în cultura română și Europeană” (din 2000);
- Membru în Consiliul științific al *Centrului de Studii Ebraice*, Facultatea de Litere, Universitatea din București.
- Membru în Consiliul editorial al publicației academice “*Studia Hebraica*”, editată de *Centrul de Studii Ebraice* de la Universitatea din București (din 2001)
- Membru în Consiliul editorial al editurii Hasefer (din 2007)
- Membru în Consiliul editorial al publicației științifice internaționale “*Journal for the Study of Antisemitism*”, Marlton, New Jersey, USA (din 2009).

Dr. Ionuț-Alexandru TUDORIE

CS III – Institutul de Istorie a Religiiilor – Academia Română (contract pe perioadă determinată până în august 2015)

Lector în cadrul Departamentului de Teologie Istorică, Biblică și Filologie – Facultatea de Teologie Ortodoxă – Universitatea din București (contract pe perioadă nedeterminată)

Proiect de cercetare:

Excomunicarea împăratului în Bizanț și consecințele acestui gest în dinamica relațiilor dintre Biserică și Stat.

Descriere. Într-o societate profund religioasă precum cea bizantină, pronunțarea unei excomunicări la adresa împăratului sau a unui membru al familiei imperiale era un gest greu de imaginat. În primul rând, statutul de *ales de Dumnezeu* din ideologia imperială bizantină era total incompatibil cu săvârșirea unui păcat atât de grav încât să atragă după sine pronunțarea unei afurisiri, fie aceasta chiar temporară. În al doilea rând, în mod evident, înaltul ierarh care ar fi îndrăznit să îi interzică unui împărat accesul la Sfintele Taine ale Bisericii risca deschiderea unui front de luptă în care existau puține șanse de izbândă. Astfel, dacă în unele situații patriarhii care au îndrăznit să impună împăraților bizantini observarea strictă a canoanelor, precum oricărui alt membru laic al Bisericii, și-au fundamentat acțiunile exclusiv pe o motivație spirituală, dublată de determinarea interioară de a impune moralitatea în Biserică, au existat și cazuri în care înalții ierarhi care au pronunțat o sentință de excomunicare la adresa unor împăraților au urmărit și o agendă politică proprie. În cadrul acestui proiect de cercetare sunt analizate situațiile excepționale în care un ierarh bizantin (în majoritatea cazurilor fiind patriarhul de Constantinopol) și-a exprimat față de dezaprobară față de acțiunile unui împărat bizantin în timpul vieții acestuia.

Stadiu cercetării. Până în prezent (decembrie 2014) am finalizat un amplu articol în limba engleză (*The Audacity of a Patriarch: Arsenios Autoreianos vs. Michael VIII Palaiologos*; 15.500 cuvinte), propus spre publicare redacției revistei *Dumbarton Oaks Papers*, aflat încă în faza de evaluare. Deși centrat pe cazul special al excomunicării împăratului Mihail VIII Paleologul (1258-1282), am inventariat toate situațiile de excomunicare directă a unui

împărat de către patriarhul de Constantinopol în întreaga istorie bizantină. În continuarea acestei direcții de cercetare intenționez să investighez și analizez în următoarea perioadă sursele istorice ale conflictului deschis dintre patriarhul Nicolae I și împăratul bizantin Leon VI Filosoful (886-912).